

Redegjørelse

120

fra F.H.Kjelstrup

for hendelsesforløp og vilkår vedrørende
arrestasjon og fengselsopphold etter 9/5.45.

--c0c--

115663

Etter 7.mai 1945 trengte gjentatte ganger politi (bl.a. distrik-
tets politifullmektig) og sterkt bevegnete H-Vpatruljer inn i mitt
hjem på Nordstrand og bemektiget seg forskjellige gjenstander av affek-
sjons- og pekuniær verdi uten lovlig hjemmel. Bl.a. for å unngå fort-
satte opptrin i hjemmet, melde jeg meg selv i Oslo, da jeg på fore-
spørsel fikk rede på at det forelå arrestordre. Jeg ble imidlertid løs-
latt "med øyeblikkelig virkning" og underrettet politistasjonen på
Nordstrand herom. Når politiet visste at jeg således sto til dispo-
sisjon, burde det kunnnet regnes med normale fremgangsmåter. En ny-inn-
hentet arrestordre ble imidlertid umiddelbart etter effektuert i hjem-
met med den i de dager vænlige taktløshet og nervøse fektning med skyte-
våpen, i nærver av mindreårige barn.

Etter å ha vært innesperret en stund i et bur med jerngitter, ble
jeg transportert først til Möllergaten nr. 19, og senere til Åkeberg-
veien 11, hvor natten ble tilbrakt i en korridor, vekselvis stående
med ansiktet mot veggen og liggende på sementgulvet, under stadig trus-
sel av pistoler og kuller.

Etter å være visitert av en brutal betjent som var i en tilstand
av nervøst raseri, og herunder fratatt medbragt mat, verdisaker og
andre gjenstande, ble jeg anbrakt i en celle sammen med 8 andre og de
første dager "vist frem" til vaktsovdatenes veninner og andre nysgjær-
rige. I den følgende tid fikk vi stifte bekjentskap med en mentalitet
som jeg aldri hadde tenkt meg muligheten av å støte på hos nordmenn.

Uten hensyn til om det forelå personlig forgielse eller ikke, ble
vi behandlet etter angivelige tyske regler, som er eldannelig fordømt
av opinionen som inhumane. Disse tyske regler har vært vesentlig strengere
enn det norske statspolitis regler. Fangerne kom under mental og
fysisk terror, både fra uansvarlige, militært udisciplinerte og usko-
lerte vaktsovdater, og fra en rekke ny-ansatte funksjonærer i fengsels-
betjeningen, idet der i denne tildels var blitt ansatt folk som tidli-
gere hadde vært i tysk fangenskap, og derfra medbrakte komplekser, som
de nå fikk adgang til å utligne overfor også helt sakesløse personer.
På grunnlag av en ubegripelig logikk ble samtlige øyensynlig holdt an-
svarlige for de tyske regler, som bare de færreste av dem hadde kjenn-
skap til, og som vel overhode ingen av dem har hatt noen innflytelse
på.

Av enkeltheter vedrørende de tilsynelatende regler for fangebe-
handlingen i de første måneder skal nevnes: Planmessig underernæring,
(vekttap for meg personlig 10,7 kg. på 50 dager, etter forutgående
vekttap på ca. 14 kg. i okkupasjonstiden), sammenpakking i uhygieniske
rom med utilstrekkelig ventilasjon og utstyr (eks.vis 4-5-6 mann i én-
mannscelle, 1 gaffel for samtlige), tildels lusete madrasser, ikke
lesestoff, ikke skrivesaker, pakke- og røkeforbud, ingen forbindelse
med hjemmet (som for mitt og mange andres vedk. ble plyndret av H-Vele-
menter under vårt fraver), ikke spill eller annen underholdning, ikke
adgang til hvil på madrassene om dagen, kulle- og våpenterror (3 fan-

ger skutt - såret - uten egen foranledning), vilkårlighet og utspekulert sjikanøst og brutalt forhold fra betjeningens og vaktsovdatenes side.

De norske fanger i tyske fengsler hadde her i landet ettesigende som regel vennligsinnet norsk betjening (ialm. NS?) som på forskjellige vis skaffet fangerne lettelse, og de sto under tilsyn av Røde Kors som formidlet pakkeforsendelser. De tidligere politiske fanger som nå har hatt innflytelse på fengselsledelsen har i motsetning hertil åpenlyst brukt sin erfaring til å stoppe alle de kanaler som kunde bidra til å gjøre fengselsoppholdet tålelig. Det har vist seg at norske fanger fra tyske fengsler har kunnet gå like inn i meget krevende stillinger, selv etter meget lang fengselstid. Svært mange av de nåværende politiske fanger er i likhet med meg betydelig svekket, både fysisk og psykisk. De personlige forutsetninger for å tåle denslags påkjenning har selvfølgelig også vært betydelig mindre nå etter okkupasjonstidens savn og vanskeligheter.

Den nedverdiggende og sundhetsødeleggende behandling som jeg og mangfoldige andre fhv. medlemmer av NS således har vært gjenstand for etter krigens opphør, før den er fælt (tildels også uten fengslingskjennelse), og uten hjemmel i det ordinære reglement for behandling av varetektsfanger, er sterkt i strid med normal norsk mentalitet og rettsbevissthet (ihvertfall i den kultiverte del av befolkningen), såvel som med de mest elementære rettsregler. Den kommer til å sette varige spor.

En delvis utligning av behandlingen vil kun være mulig, hvis det treffes bestemmelse om at hver måneds varetekt under slike betingelser skal regnes likt med minst 3 måneders varetekt på vanlige vilkår. Særlig gjelder dette for eldre familieforsørgere. De yngre kan lettere jekte seg etter forholdene.

Etter 50 dagers forløp ble jeg av lægen beordret overført til sykebrakke (avd.12), hvor de hygieniske betingelser var bedre, og betjeningens og tildels vaktens forhold likeså. Fra den 65.dag ble forpleiningen noe øket.

Ved ankomsten til Ilebu 20/9.1945 ble jeg atter utsatt for sadistisk behandling. Forsøk på skriftlig heivendelse til fengselsdirektøren ble avvist. Jeg satt så i enecelle i ca. 7 måneder. Herunder søkte jeg å få disponere min medbragte reiseskrivemaskine til forberedelse av mitt forsvar, da min høyre hånd var skadet. Dette ble nektet og skrivemaskinen stjålet medens den var i fengselsbetjeningens varetekt. Henvedelse om erstatning er ube svart.

Vedkommende fengselsdirektører har såvidt skjønnes vært bundet av direktiver fra utenforstående hold. De "Ordensregler" som ble gitt i juni 1945 av Fengselsstyret ga ihvertfall hjemmel for forskjellige av de stedfunne overgrep, idet de bl.a. bestemte at alle ordrer fra fengslenes personale og vakt skulde adlydes, og at disse ellers kunde gjøre bruk av våpen. At ordren skulde være fornuftig begrunnet i et tjenstlig forhold (som regelen er i det militære) forlangtes ikke. Helt uskolete, umodne personer, tildels med utpreget sadistisk innstilling fikk herved en maktfullkommenhet som stillet dem på linje med de høyeste rettsinstanser, et forhold som ikke kunde unngå å føre til misbruk.

Det moralske grunnlag for de behreidelser som har vært rettet mot NS i anledning av "Hirdmentaliteten" (som ingen NS forsvarer) og Statspolitiets påståtte brutalitet (som jeg først i 1945 har hørt noe om) må ansees å være bortfalt etter de overgrep og den inhumane behandling som norske fanger har vært gjenstand for etter den 7.mai 1945 uten noen tvangsmessig utenlandsk innflytelse.

Norges krav på renomme som kultur- og rettsstat skulde tilsi at det søkes rettet på denne beklagelige utligning i den utstrekning det ehnnå er mulig.

De norske fanger i tyske fengsler hadde her i landet ettesigende som regel vennligsinnet norsk betjening (ialm. NS?) som på forskjellige vis skaffet fangerne lettelse, og de sto under tilsyn av Røde Kors som formidlet pakkeforsendelser. De tidligere politiske fanger som nå har hatt innflytelse på fengselsledelsen har i motsetning hertil åpenlyst brukt sin erfaring til å stoppe alle de kanaler som kunde bidra til å gjøre fengselsoppholdet tålelig. Det har vist seg at norske fanger fra tyske fengsler har kunnet gå like inn i meget krevende stillinger, selv etter meget lang fengselstid. Svært mange av de nåværende politiske fanger er i likhet med meg betydelig svekket, både fysisk og psykisk. De personlige forutsetninger for å tåle denslags påkjenning har selvfølgelig også vært betydelig mindre nå etter okkupasjonstidens savn og vanskeligheter.